

TEMA 8.1: COMPOSITORS WAGNERIANS CATALANS

TÍTOL: **INVISIBLES I SILENTS. COMPOSITORES DEL S. XIX****FREIXAS I CRUELLS, Narcisa. Compositora i pedagoga****Sabadell 1859 – Barcelona 1926**AUTORA: *Eva Muns*

Sota el títol “Invisibles i silencis”, anirem repassant la biografia de dones catalanes que van viure els millors anys del Noucentisme i Modernisme a Catalunya, entregant les seves vides a la Música, destacant principalment la seva aptitud com a compositores, les obres de les quals, tot i ser remarcables, han restat en l’oblit o són desconegudes. Des d’aquestes pàgines els volem retre l’homenatge que es mereixen per demostrar que no eren ni invisibles ni tampoc callades, com ho demostren les actuacions que van fer i les pàgines musicals que ens han deixat.

Narcisa Freixas, filla de l’escriptor Pere Freixas Sabater, va demostrar des de ben jove les seves aptituds per les arts. Primer es va decantar per la pintura tenint com a mestres Modest Urgell i Torcuat Tasso i va participar en diversos certàmens col·lectius, però també es va sentir atreta per la música, tenint com a professors Joan Baptista Pujol, Felip Pedrell, i Enric Granados i va ser la música, definitivament el seu centre d’atenció.

Es va moure en cercles artístics i va tenir amistat amb poetes i músics com Josep Carner, Josep M Lopez Picó i Amadeu Vives. Als Espectacles Audicions Graner es van representar la temporada 1907-1908 l’abril la seva obra de teatre per a infants *Rodamón* amb escenografia de Nogueras Oller. Es va casar amb Miquel Petit i Pons, metge, i va tenir dues filles, que van morir poc després de néixer i un fill, Miquel Petit i Freixas, que també es va decidir per la medicina, formant la desena generació de metges de la família, que sempre va honorar i promocionar la memòria de la seva mare via.

CULTURA MUSICAL POPULAR. EN EL CURSET D'E. F.

Donya Narcisa Freixas. — (Areñas f.)

COM ja diguerem en el nostre darrer nombre, parlant de la organització del Curset d'Educació femenina, una de les parts importants del mateix anà a càrrec dels elements de Cultura Musical Popular y altres coneguts concertistes.

El dia de la inauguració del Curset, en l'intermedi, el chor de Cultura Musical Popular, dirigit exquisidament per la directora, qui es l'ànima de aquesta simpàtica eutitat, la ben coneguda compositora donya Narcisa Freixas, cantà ab molt de gust y justíssima afinació varries cançons populars catalanes y una gallega.

Comentari de la revista FEMINAL sobre el curs de Cultura d'Educació Femenina

Dona inquieta, treballadora i amb inquietuds socials, fundà a Barcelona *l'Escola de música Cultura Musical Popular* on s'impartien classes de solfeig, cant i dansa i fundà un cor amb el que va realitzar una gran tasca social de divulgació de la música en centres obrers, asils, hospitals i presons. Aquesta iniciativa musical la va portar a Madrid a petició del Ministeri d'Instrucció Pública l'any 1917 i allà va fundar amb mestres i alumnes de cant un cor de similars característiques el de Barcelona. De la seva obra destaca la seva producció de cançons destinades als infants.

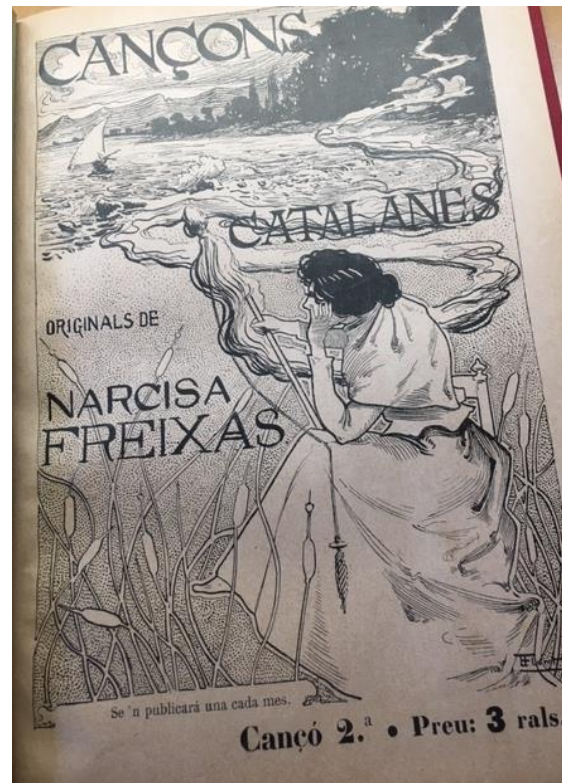
L'any 1900 va publicar el seu primer llibre de cançons per a la mainada, *Cançons catalanes*, sobre poesies de Verdaquer, Maragall, Masriera entre d'altres poetes i l'any 1905 *Cançons d'infants*, una sèrie de cançons infantils que va ser premiada a la segona *Festa de la Música Catalana* de l'any 1905, organitzada per l'Orfeó Català, com recull el discurs del mestre Felip Pedrell que el President de l'Orfeó Català va llegir: “ *Es cert que la nostra obra, llegítima de la terra, és obra d'acció, obra positiva de molts fets i poques paraules; però també és cert que marxa endavant i puja ufanosa és perquè tots els aquí reunits li doneu l'empenta, li procureu l'ambient. Sense ambient propici ni forces propulsores, les obres, com les llevors, no granen ni perduren. Gràcies a vosaltres, i junts amb vosaltres, resolts, fem via cap a l'ideal artístic i patriòtic que tots cobejem, Amb voastres, escampant cançons, conquistem els esperits i encomanem al poble el mal de nostre amor; es oltant vostrs desitjos encara no fa un any instaurarem aquesta fetsa, plantarem aquest planço, que a la segona florida nos ha donat la cistellada de fruita que acabem d'assaborir; encara més*

a la vora, satisfent vostres ilusions, nos decidirem a bastir la casa pairal de la música catalana; i avui, també gràcies a vosaltres, ses arrels ja furguen la terra i la llum del sol acarona ses primeres branques”.

En aquella ocasió es van presentar 78 obres: 13 misses, 6 col·leccions de cançons populars, 8 col·leccions de cants escolars per a ús de les escoles catalanes, 8 col·leccions de cançons armonitzades, entre d'altres composicions.

L'acte solemne d'entrega de premis va tenir lloc al teatre Novetats, en un gran ambient de festa, un matí del mes de maig de 1905. El primer premi, va ser per l'obra *Cançó de la bandera* composició per a cor a veus d'home de Joan B. Lambert, que va ser interpretada a continuació per la secció d'homes de l'Orfeó Català. Altres obres guardonades van ser: *Lo Bressol*, cor per a veus mixtes de Frederic Alfonso i Ferrer, *Amor de fill* de Josep Sancho Marraco, “*Missa de glòria a quatre veus mixtes i acompanyament d'orgue ad libitum*” de Domingo Mas i Serracant, *Cançons Infantils* de Narcisa Freixas, de les quals la Revista Musical Catalana de juny 1906, ressenya: “*l'Album de Narcisa Freixas te una forma ben escaienta: melodies, poesies i dibuixos formen un tot que desperta simpatia*”. Les cançons són presidides per un pròleg de Francesc Sitjà, autor de diverses poesies del volum i d'un escrit del mestre Felip Pedrell: *A na Narcisa Freixas: Te raó vostre poeta prologuista, preuada senyora. –vostres cançons d'infants rossinyolegen. Les ha trenades lo cor d'una mare i la tendresa d'una artista. Per això poden lluir la corona d'una doble maternitat, que col·locaren en vostre front los fills de vostres entranyes i les filles de vostra inspiració. Rossinyoleijant-ne molts anys d'aquestes cançons, oh senyora! Nodrint avui cors d'infants per formar, demà, cors d'homes forts, plens de bondat i virtut.*” Aquest Volum de *Cançons infantils* conté: *Els petits estudiants*, amb lletra de Noguera Oller, *Pobre mestre, Ma maneta, La campaneta*, *Els bons companys, El pomeró*, amb lletra de F. Sitjà i Pineda, *Tinc Por*, lletra de Dolors Monserdà, *Tan petit* de F. Tomas Estruch i *Les ninetes*, Popular catalana, *La cansó del trovador* per cor a veus mixtes ([s.d.] 10441) que es conserva a l'Arxiu Coral Nova Gesòria de Sant Feliu de Guixols (Girona).

Carme Karr, a la *Revista Joventut* de juny de 1906, va fer una extensa ressenya de les “*Cançons d'infants*” de Narcisa Freixas: “*Són senzilles, ingenues i moltes d'elles ben fresques i gentils i l'album que les conté esta primorosament il·lustrat pel artista Torné i Esquiús*”.

Va ser guanyadora de premi a la segona *Festa de la Música Catalana* de l'any 1905, organitzada per l'Orfeo Català. Els premis de la *Festa de la Música Catalana* eren oferts per diverses entitats : l'Ateneu Barcelonès, la Unió Catalanista, Lliga Regionalista, Orfeo Català, l'Associació Músical de Barcelona, o personalitats catalanes destacades: Dr. Frederic Viñas, Cardenal Casañas, Sr. Joan Serrià, Pere A. Millet, entre d'altres.

Els premis i accèssits eren recompensats en metàl·lic amb quantitats des de 500 a 100 pessetes, segons la categoria, i el que era més important: s'interpretaven les obres guardonades en tot o en part, en l'acte de repartiment de premis.

També el mestre Nicolau, en la *Festa de la Música* de l'any 1906 mostrava en el seu discurs tot l'entusiasme que ell sentia per aquest Certamen i per la seva divulgadora: "*Festa de la Música Catalana, festa gloriosa, símbol d'una nova vibració de l'ànima de Catalunya! Ta vida serà rica i plena perquè s'arrela en l'unió de dos sers fecondíssims: l'art i nostra música popular. Música popular catalana, dolça música- deù excelsa de bellesa. Dona puríssima feta d'amors de mare, de rialles d'infant, d'esplais de joventut, de gestes d'heroi, de planys de pàtria ferida. Música popular catalana, dolça música.*" Al concurs d'aquella tercera edició (1906), va doblar gairebé el nombre de peces de l'edició de l'any anterior, el que mostra l'arrelament que la *Festa de la Música* va assolir: s'hi van presentar 126 composicions: 26 sardanes, 12 misses, 11 reculls de cançons populars, 21 col·leccions de melodies originals per a cant i piano, cançons populars armonitzades, etc. Els autors de les quals es presentaven o bé donant el seu nom o restant en l'anonimat. Entre els concursants d'aquella edició podem citar: J. Pecanins, F. Rovira, mossen Antoni Pont, mestre de capella de la catedral de Palma de Mallorca, M. Julià, Julita Farnés, Eulària Lambert, coristes de l'Orfeo català, J. Moreira de Tortosa, M. Baldrich i Barbarà, de Reus, Francisco Areso, de Lezcano Guipuzcoa, mossén Lluís Romeu, organista de la seu de Vic, Josep Cumellas, director del cor del Centre Moral de Gràcia, etc. Van ser atorgats premis, accèssits i mencions honorífiques. L'any 1908 va ser premiada en els Jocs Florals de Girona i va publicar el recull *Cançons amoroses*, amb textos de poetes catalans com Jacint Verdaguer, Apeles Mestres i Joan Maragall. Les seves cançons són peces breus, molt adequades per a ser interpretades per nens. Narcisa Freixas va fundar també una *Biblioteca Juvenil* i organitzà diversos concursos d'obres per a formar un teatre infantil. Com a escriptora destaquen les seves obres de teatre per a nens: *la Pastoreta*, *Festa*

Melangia
Narcisa Freixas

Qui-na tris - te - sa - te l'Ag - nis

no sep - rus de l'ai - ma - dor / es a la guer - ra no'n / tor - ma i s'a - cou - te la tar - dor

Per acabar

molt suau ppp

completa (1906), *Rodamón* (1907), havent estat representades en el teatre Principal de Barcelona. Altres obres seves són *Piano infantil*, *Llibre de les nines*, *Danses catalanes* i les sardanes *A Sant Medir*, *Festa de Roses*, *Dolça Catalunya* i *Flors de la terra*.

L'obra musical de Narcisa Freixas, és molt extensa i poc coneguda avui. Com comenta la seva neta, les *Cançons infantils* han deixat de ser interpretades per la mainada; han passat de moda malhauradament. Són tonades fàcils, gracioses, harmòniques i es poden cantar amb gestos. Tampoc els infants avui no toquen les peces per a piano que va escriure la Narcisa, pensant en els nens perquè es poguessin aficionar a la música. Podem destacar entre les partitures els següents títols: *A la vora del camí*, *Així fan fan*, *L'ametller* amb lletra de Joan Maragall, *L'agulla* i *La barca*, amb lletra d'Apel·les Mestres, *Tra la la*, *Mareta meva tinc por*, *Corranda Les roses* i *El pomeró*, amb lletra de Francesc Sitjà, *El meu branquilló*, *Melangia*, *Vol d'infants* amb lletra de Dolors Monserdà, *Lo pelegrinet*, *L'ombra de Natzaret*, *La filadora d'or* amb lletra de Jacint Verdager, etc

Al llarg de la seva vida va rebre molts homenatges, mostra de l'estimació que la gent li professava. Així l'any 1923, l'Orfeó Gracienc va dedicar-li un concert; l'any 1928 va ser homenatjada de nou amb un album prologat pel seu fill i il·lustrat per Torner i Esquiús, amb les poesies del poeta Francesc Sitjà i Pineda, on es recull part de la seva obra, incloses les partitures de les diverses peces i on artistes i personalitats com ara Lluís Millet, Enric Morera, Joan Lamote de Grignon, Frederic Mistral, Enric Granados, Felip Pedrell, etc. glosaren la seva personalitat, amb frases plenes d'estima i admiració. L'Album comprèn *Cançons d'Infants* premiades en la Festa de la música de 1905, *Cançons d'infants* premiades als jocs florals de Girona, l'any 1908, *cançons*

d'infants 3a sèrie, piano infantil petites recreacions per a infants, llibre de les danses, cançons i poemes.

L'album, editat amb molt de carinyo, és una peça molt bonica i important; consta de 510 pàgines, impreses a color, en format de doble foli, amb el text i les partitura de cada cançó, amb el mateix tipus de

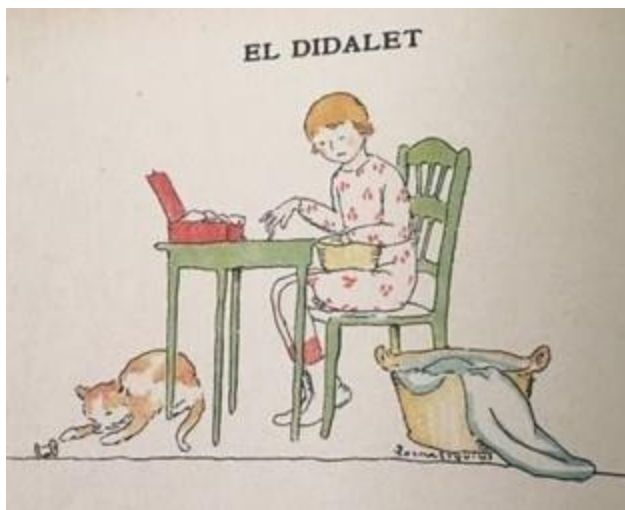
<p>ORFEÓ GRACIENC</p> <p>Concert</p> <p>en homenatge de la compositora</p> <p>Narcisa Freixas</p> <p>Diumenge, dia 27 de maig de 1925 a les cinc de la tarda</p>	<p style="text-align: center;">PROGRAMA</p> <p style="text-align: center;">I PART</p> <p>Parlament del poeta EN FRANCESC SITJÀ I PINEDA.</p> <p>Secció d'infants de l'Orfeó Gracienc.</p> <p>Els bons companys . . . . .</p> <p>El pomeró (1.ª audició) . . . . .</p> <p>La campaneta (1.ª audició) . . . . .</p> <p>Tinc por! (1.ª audició) . . . . .</p> <p>Voreta el foc (estrena) . . . . .</p> <p>Rataplim!... Rataplam!... (1.ª audició) . . . . .</p> <p style="text-align: right;">} FREIXAS</p> <p style="text-align: center;">II PART</p> <p>MERCÈ PLANTADA, sopran — JOAN MOLINARI, pianista</p> <p>Dolorosa . . . . .</p> <p>Cantiret de vidre . . . . .</p> <p>Melangia . . . . .</p> <p>Joguina . . . . .</p> <p>La festa major . . . . .</p> <p>Bressolant . . . . .</p> <p>Somriu amor . . . . .</p> <p>Les roses . . . . .</p> <p style="text-align: right;">} FREIXAS</p> <p style="text-align: center;">III PART</p> <p>Parlament del poeta EN VENTURA GASSOL.</p> <p>Orfeó Gracienc.</p> <p>Cançó del Trovador (1.ª audició) . . . . .</p> <p>Marion Delorme (1.ª audició) . . . . .</p> <p>Primavera (1.ª audició) . . . . .</p> <p>Secció d'infants.</p> <p>Pobre Mestre! . . . . .</p> <p>Tan petit! (1.ª audició) . . . . .</p> <p>El didal (estrena) . . . . .</p> <p>(amb les tres seccions)</p> <p>*Cant de Pàtria (estrena) . . . . .</p> <p>*Fragment de la obra inèdita «La llegenda de Jofre el Pilós».</p> <p>Prohibit entrar o sortir de la sala durant l'execució de les obres del programa.</p>
---	---

paper que s'editaren les *Cançons d'Infants*, respectant l'ordre i criteris de l'artista, imprès per la mateixa editorial l'antiga casa Henrich, que canvià de nom per el d'Arts Gràfiques.

Mostra de les il.lustracions que contenen l'Album en homenatge a Narcisa Freixas

Les darreres planes contenen un llarg llistat d'amics fidels, més de 300, particulars i institucions públiques i privades, que col·laboraren en l'edició de l'obra fent cadascú la seva aportació per editar un preciós llibre d'homenatge en record envers aquesta dona admirable.

Josep Maria Petit i Freixas, orgullós de l'obra de la seva mare, escriu com a epíleg de l'Album: *"Cal reconèixer que l'èxit ha estat ben falaguer, tractant-se d'una obra dispendiosa, ultra ésser de música i estar escrita en llengua de reduïda expansió territorial; la qual cosa fa que encara sigui més pregon el nostre agraïment envers els qui han volgut homenatjar la mare i l'amiga!"*

Amb motiu de celebrar el 150 aniversari del naixement de Narcisa Freixes, en una entrevista a Maria Magda Petit, neta de la compositora, a qui no va poder conèixer, parla de la seva àvia amb molt carinyo, seguint l'exemple del seu pare. Destaca el caracter fort i la personalitat de la "Ciseta", nom amb que era coneguda, així com la seva voluntat per aconseguir allò que es proposava, i lamenta que hores d'ara sigui poc recordada i gairebé desconegudes i molt poc interpretades les seves cançons per a infants.

A Barcelona, aprop del carrer de Balmes, té un carrer amb el seu nom, així com a Sabadell, i una plaça a la Garriga, on hi va fer construir una casa que encara existeix, essent actualment propietat de la seva neta.

Amb motiu del 90 aniversari de la defunció de Narcisa, el 29 i 30 de setembre de 2016, l'Arxiu Maragall i la Biblioteca de Catalunya, van recordar-la amb un concert homenatge de piano a càrrec d'Ester Vela, que va fer un autèntic recital interpretant la integral de les peces per a piano de la compositora, incloent *Non-non*, la seva primera obra per a piano (1879), i la *Marxa solemne* (1885) signada Asicran Saxierf, junt amb tres *sardanes* *A Sant Medí*, *Flors de la Terra* i *Dolça Catalunya*; a més de les 8 peces de la primera sèrie de *Piano Infantil*, les sis peces del *Llibre de les nines*; les 12 peces del *Llibre de les danses* ademés de *Tornavila*, *Sis Cants Nòmades*, *Tres Muñeiras*, *Alalà*, *Vals lent* i *Elegia*. Existeix editat el CD "Compositores catalanes. Generació modernista" on Maria Teresa Garrigosa (soprano) i Heidrun Bergander (piano). La mà de guido. interpreten entre d'altres autores, composicions seves.

Serí bo que els mestres de música actuals prestessin de nou atenció a aquesta compositora, i recuperessin les seves partitures, amb inspirats textos en català, fent que a les escoles tornin a sonar aquelles melodies innocents i festives que en altre temps van resonar a les aules.

